

Realizam u knjiŹevnosti javlja se u više značenja. Kao knjiŹevna epoha javlja se između tridesetih i devedesetih godina devetnaestog stoljeća, a kao knjiŹevnopovijesni tipološki pojam označava knjiŹevni i umjetnički pravac koji nastoji stvarnost prikazati vjerno, bez strasti, objektivno i bezlično.

Kao bezvremenska kategorija, realizam označava knjiŹevnu metodu, odnosno kompleks postupaka, izražajnih sredstava i umjetničkih afiniteta, koja se javlja u svim knjiŹevnostima od antike do danas. Realističku metodu označava knjiŹevnost koja prikazuje stvarnost kakvom je, ali i kakva je moguća prema zakonu vjerojatnosti i nuŹnosti, odnosno knjiŹevnost koja je uvjerljiva u odnosu prema objektivnoj stvarnosti.

U hrvatskoj knjiŹevnosti začetnik realizma je August Šenoa kako svojim programskim člankom Naša knjiŹevnost, tako i svojim proznim ostvarenjima Prosjak Luka, Branka itd.

Na hrvatsku knjiŹevnu scenu stupa oko dvadesetak novih knjiŹevnih imena, vezanih u političkom smislu za pravašku stranku Ante Kovačića koja se opirala mađarizaciji Hrvatske. Oni su traŹili knjiŹevnost koja će dokumentirano prikazivati hrvatski Źivot i koja će otvoreno govoriti o pitanjima narodnog Źivota. Hrvatski realisti nastoje prikazati stvarnost svoga doba na što vjerodostojniji naćin.

Glavne teme ovoga razdoblja su propadanje plemstva, novi društveno-ekonomski odnosi, raslojavanje sela, odnosi sela i grada i slično. Valja napomenuti da su pisci uglavnom vezani za svoj zavičaj, razvija se takozvani regionalizam.

Dok je Šenoa bio pisac Zagreba, u ovom periodu u književnost ulaze pisci iz različitih hrvatskih krajeva iz Primorja, Zagorja, Slavonije i dr., mahom siromašnog porijekla. Svi su, osim Đalskog, djeca seljaka ili siromašnih građana, te ih je njihovo socijalno porijeklo nužno vodilo na putove realizma. U djelima iznose probleme svih staleža, otkrivaju rak-rane društva, osvjetljavaju uzroke kriza društvene, ekonomske, moralne i psihološke naravi.

U pisanju je temeljni postupak fabula, zato se i najviše pišu novele i romani, a najmanje poezija. Odlike koje su bitne za ovo razdoblje su kritičnost (kritika društvenih problema, upozoravanje na probleme), tipičnost (opisani lik ima sve osobine skupine kojoj pripada, on je predstavnik svoje skupine i svoga vremena), objektivnost (pisci nastoje vidjeti svijet onakvim kakav jest, nastoji se prikazati istina.)

Francuska i ruska literatura imala je znatnog utjecaja na razvitak hrvatskog realizma, posebno je vidan utjecaj Turgenjeva i Zole. Od književnih časopisa najznačajniji je i dalje Vijenac, a što se tiče književnog života, on je u znaku rasprava o romanu.

Znakova (s prazninama): 2620